

Guía Docente				
Datos Identificativos				2020/21
Asignatura (*)	Formación Docente e Comunidades de Aprendizaxe	Código	652536015	
Titulación	Máster Universitario en Dirección, Xestión e Innovación de Institucións Escolares			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	2º cuatrimestre	Primeiro	Obrigatoria	3
Idioma	CastelánGalego			
Modalidade docente	Híbrida			
Prerrequisitos				
Departamento	Pedagogía e Didáctica			
Coordinación	Gonzalez Sanmamed, Mercedes	Correo electrónico	mercedes.gonzalez.sanmamed@udc.es	
Profesorado	Fernandez Prieto, Marta	Correo electrónico	marta.prieto1@udc.es	
	Gonzalez Sanmamed, Mercedes		mercedes.gonzalez.sanmamed@udc.es	
Web				
Descrición xeral	O curso versará en dos grandes bloques. O primeiro supón un acercamento a Formación do profesorado e o desenvolvemento profesional onde se expoñerán aquelas institucións, plans e programas de formación docente. O segundo bloque comenza con una aproximación a o centro educativo como comunidade de aprendizaxe, como institucións que aprenden e que ofrecen o desenvolvemento profesional e organizativo baseado no traballo colaborativo entre diversas institucións educativas. As Comunidades virtuais e o aprendizaxe dixital a través de sistemas innovadores: Moocs, PLE, e outros formatos de aprendizaxe en liña tamén se acadan nesta materia.			

Plan de continxencia	1. Modificacións nos contidos Non se realizaron cambios. 2. Metodoloxías *Metodoloxías docentes que se manteñen Dada a situación de extinción do mestrado de Dirección, Xestión e Innovación de Institucións Escolares e Socioeducativa, xa non se estaban desenvolvendo as metodoloxías explicitadas na Guía docente (sesión maxistral, discusión dirixida, estudo de casos, lecturas, aprendizaxe colaborativa e proba mixta) por canto non se estaba a impartir docencia. Mantense as metodoloxías de Estudos de caso e Lecturas. Cos estudantes que teñen pendente superar esta materia desenvólvese un traballo individual de asesoramento (a través de Teams e correo electrónico) para orientalos na consecución dos obxectivos e as competencias desta materia. *Metodoloxías docentes que se modifican Empréganse as ferramentas de Moodle, Teams e correo electrónico para o seguimento e asesoramento personalizado dos estudantes que teñen pendente esta materia. Engádese a actividade de Análisis de Fontes documentais. 3. Mecanismos de atención personalizada ao alumnado Ferramenta Temporalización Teams Correo electrónico Sempre que sexa necesario comunicarse 4. Modificacións na avaliación Estudio de casos: 50%, realizados a través de Moodle e presentados a través de Teams. Análise individual de casos, seguindo a orientación dos docentes que se presentarán a través dun portafolio sobre o que se realizará a avaliación. Proba Mixta 0% Elimínase este sistema de avaliación Análise de fontes documentais : 50% Análise individual de casos seguindo a orientación dos docentes que se presentarán a través dun portafolio sobre o que se realizará a avaliación. *Observacións de avaliación: O priorízase a avaliación continua e modifícase a porcentaxe asignada a cada unha das actividades de avaliación: incrementábase o peso do Estudo de casos (50%) e engádese un novo sistema de avaliación Análise de fontes documentais (50%) 5. Modificacións da bibliografía ou webgrafía Non se realizaron cambios.

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título
A3	E3: Avaliar a práctica docente.
A4	E4: Detectar necesidades de formación continua e propiciar respostas a nivel institucional como requisito asociado á mellora educativa.
B2	CB7: Que o estudantado saiba aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
B3	CB8: Que o estudantado sexa capaz de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
B4	CB9: Que o estudantado saiba comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.
B15	G10: Promover a formación do profesorado e a creación de redes de aprendizaxe colaborativo intra e interinstitucionais.

C1	T1: Expresarse correctamente, tanto de forma oral como escrita, nas línguas oficiais da comunidade autónoma.
C3	T3: Empregar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercizo da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C7	T7: Desenvolver a capacidade de traballar en equipos interdisciplinares ou transdisciplinares, para ofrecer propostas que contribúan a un desenvolvemento sostible ambiental, económico, político e social.
C9	T9: Ter a capacidade de xestionar tempos e recursos: desenvolver plans, priorizar actividades, identificar as críticas, establecer prazos e cumprilos.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
Ser capaz de impulsar e desenvolver estratexias que impulsen a cultura de traballo en rede.	AM3 AM4	BM2 BM3 BM4 BM15	CM1 CM3 CM7 CM9
Utilizar modelos colaborativos de acción socioeducativa que promovan verdadeiras comunidades de aprendizaxe, favorecendo o traballo en contornos multiprofesionais	AM3 AM4	BM2 BM3 BM4 BM15	CM1 CM3 CM7 CM9
Traballo colaborativo	AM3 AM4	BM2 BM3 BM4 BM15	CM1 CM3 CM7 CM9
Capacidade de organización e planificación	AM3 AM4	BM2 BM3 BM4 BM15	CM1 CM3
Capacidade de innovar	AM3 AM4	BM2 BM3 BM4 BM15	CM1 CM3 CM7 CM9
Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercizo da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida	AM3 AM4	BM2 BM3 BM4 BM15	CM1 CM3 CM7 CM9
Desenvolver proxectos educativos de centro e/ou propostas pedagóxicas innovadoras baseadas na xustiza, a democracia e a diversidade.	AM3 AM4	BM2 BM3 BM4 BM15	CM1 CM3 CM7 CM9
Ser capaz de detectar necesidades de formación continua e da súa institucionalización como requisito asociado á mellora educativa.	AM3 AM4	BM2 BM3 BM4 BM15	CM1 CM7 CM9
Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.	AM3 AM4	BM2 BM3 BM4 BM15	CM1 CM3 CM7 CM9

Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.	AM3 AM4	BM2 BM3 BM4 BM15	CM1 CM3 CM7 CM9
Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	AM3 AM4	BM2 BM3 BM4 BM15	CM1 CM3 CM7 CM9
Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.	AM3 AM4	BM2 BM3 BM4 BM15	CM1 CM3 CM7 CM9
Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo.	AM3 AM4	BM2 BM3 BM4 BM15	CM1 CM3 CM7 CM9
Comunicar as conclusións -e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan- a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades	AM3 AM4	BM2 BM3 BM4 BM15	CM1 CM3 CM7 CM9
Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo	AM3 AM4	BM2 BM3 BM4 BM15	CM1 CM3 CM7 CM9
Capacidade de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos, valorando criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que debe enfrontarse.	AM3 AM4	BM2 BM3 BM4 BM15	CM1 CM3 CM7 CM9

Contidos	
Temas	Subtemas
Formación do profesorado: aprendizaxe e socialización profesional docente	-Teorías, modelos e fases da aprendizaxe e o desenvolvemento profesional. -Perspectivas de análise da socialización profesional.
Conceptualización, estruturas e estratexias para o desenvolvemento profesional docente.	-Definicións e compoñentes do desenvolvemento profesional docente. -Institucións, plans e programas de formación docente.
O centro educativo como comunidade de aprendizaxe: definición, principios e posibilidades.	-Os centros educativos como institucións que aprenden. -Dimensións dos centros escolares e procesos de cambio.
O desenvolvemento profesional e organizativo a través das comunidades de aprendizaxe: fases e estratexias.	-Características, dificultades posibilidades das comunidades de aprendizaxe. -O traballo colaborativo nas institucións educativas.
Comunidades virtuais e aprendizaxe dixital.	-O traballo colaborativo en entornos virtuais. -Formación a través de sistemas innovadores: Moocs, PLE, e outros formatos de aprendizaxe en liña.

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Estudo de casos	A3	4	11	15
Sesión maxistral	A4 B3 B15 C9	8	8	16
Lecturas	B4 B2 C1	4	7	11

Análise de fontes documentais	A4 B2 B15 C3	2	11	13
Aprendizaxe colaborativa	C7 C3	3	7	10
Atención personalizada		10	0	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos	Proporase a análise dun caso que se traballará en grupo baixo a orientación da profesora.
Sesión maxistral	Exporanse os principios e conceptos básicos da materia.
Lecturas	Recomendarase un dossier de textos para comprender os aspectos conceptuais da materia.
Análise de fontes documentais	Utilización de documentos audiovisuais e/ou bibliográficos (fragmentos de reportaxes documentais ou películas, noticias de actualidade, paneis gráficos, fotografías, biografías, artigos, textos lexislativos, etc.) relevantes para a temática da materia con actividades especificamente deseñadas para a análise dos mesmos.
Aprendizaxe colaborativa	Aprender a cooperar no traballo grupal

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos Aprendizaxe colaborativa	En tutorías orientarase ós estudantes na realización das actividades propostas e solventarase as dúbidas que poidan xurdir. As Ferramenta virtuais de atención personalizada tal e como se mencionan anteriormente no Plan de Continxencia: Teams e Correo electrónico. Sempre que sexa necesario comunicarse

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Estudo de casos	A3	Valoración e exposición individual do caso. Rigor na análise dos elementos do caso. Resposta os elementos clave que se presentan no caso. Nota individual.	50
Análise de fontes documentais	A4 B2 B15 C3	Análise individual de casos seguindo a orientación dos docentes que se presentarán a través dun portafolio sobre o que se realizará a avaliación.	50

Observacións avaliación
O priorízase a avaliación continua e modifícase a porcentaxe asignada a cada unha das actividades de avaliación: increméntase o peso do Estudo de casos (50%) e engádese un novo sistema de avaliación Análise de fontes documentais (50%)   E recomendable a utilización de ordenador persoal na aula.   O estudo de casos versará sobre a propia experiencia profesional e no Practicum contrastandoa coa materia de traballo. Se exige rigor crítico - constructivo y novas aportacions.As aportaciones e a asistencia na aula puntuarán no traballo final.

Fontes de información

Bibliografía básica

BOLIVAR, A. (2006): La identidad profesional del profesorado de Secundaria: crisis y reconstrucción. Málaga, Aljibe.

COCHRAN-SMITH, M. y ZEICHNER, K. (Eds.) (2005): Studying Teacher Education. The Report of AERA. Panel on Research and Teacher Education. New Jersey, Lawrence Erlbaum Associates.

COCHRAN-SMITH, M., FEIMAN-NEMSER, S.; McINTYRE, D.J. y DEMERS, K.E.: (2008): Handbook of Research on Teacher Education. New York, Routledge.

DAY, C. (2005): Formar docentes. Cómo, cuándo y en qué condiciones aprende el profesorado. Madrid, Narcea.

DAY, C. (2006): Pasión por enseñar : la identidad personal y profesional del docente y sus valores. Madrid Narcea.

DAY, C. y GU, Q. (2012): Profesores: vidas nuevas, verdades antiguas. Madrid, Narcea.

ESCUADERO, J.M. y LUIS, A. (2006): La formación del profesorado y la mejora de la educación. Barcelona, Octaedro.

GIMENO, J. (Comp.)(2008): Educar por competencias ¿qué hay de nuevo?. Madrid, Morata.

GONZALEZ SANMAMED, M. (1994): Aprender a enseñar: Mitos y realidades. A Coruña, Servicio de Publicaciones de la Universidad.

GONZALEZ SANMAMED, M. (1995): Formación docente: perspectivas desde el desarrollo del conocimiento y la socialización profesional. Barcelona, PPU.

HARGREAVES, A. y FULLAN, M. (2014). Capital profesional. Madrid, Morata.

KNIGHT, P. (2005): El profesorado de Educación Superior. Madrid, Narcea.

MARCELO, C. (2009): El profesorado principiante. Inserción a la docencia. Barcelona, Octaedro.

MARCELO, C. (2002) (Ed.): E-Learning-Teleformación. Diseño, desarrollo y evaluación de la formación a través de Internet. Barcelona, Gestión 2000

MARCHESI, A. (2007): Sobre el bienestar de los docentes. Competencias, emociones y valores. Madrid, Alianza.

MUÑOZ CARRIL, P.C. Y GONZÁLEZ SANMAMED, M. (2009). Plataformas de teleformación y herramientas telemáticas. Barcelona, UOC.

OCDE (2005): Teachers matter: attracting, developing and retaining effective teachers. Paris, OCDE.

Palloff, R.M. & Pratt, K. (2007). Building Online Learning Communities: Effective Strategies for the Virtual Classroom. San Francisco: Jossey-Bass.

PEREZ GOMEZ, A.; BARQUIN, J. y ANGULO RASCO, F. (Eds.)(1999): Desarrollo profesional del docente: política, investigación y práctica. Madrid, Akal.

PÉREZ GÓMEZ, A. et al. (2007): Profesorado y otros profesionales de la educación. Barcelona, Octaedro.

Sánchez Gómez, J. L. (2009). Comunidades de aprendizaje: transformando nuestro entorno. Aula de innovación educativa, 187, 55-60. ISSN 1131-995X

SANGRÀ, A. y GONZÁLEZ SANMAMED, M. (2004): La transformación de las universidades a través de las TIC: Discursos y prácticas. Barcelona, Ediuoc.

TARDIF, M. (2004): Los saberes del docente y su desarrollo profesional. Madrid: Narcea.

TOLCHINSKY, L. Et al. (2002): Procesos de aprendizaje y formación docente en condiciones de extrema diversidad. Barcelona, Octaedro.

TORRES SANTOME, J. (2005): La desmotivación del profesorado. Madrid, Morata.

Wenger, E. (2001). Comunidades de práctica: aprendizaje, significado e identidad. Barcelona: Paidós Ibérica. ISBN 84-493-1111-X.

ZEICHNER, K. (2011): La formación del profesorado y la lucha por la justicia social. Madrid, Morata.

Bibliografía complementaria	ALTET, M.; PAQUEY, M. y PERRENOUD, P. (2005): La formación de profesionales de la enseñanza. Sevilla, Diada. BIDDLE, B.J.; GOOD, Th.L. y GOOSON, I. (2000): La enseñanza y los profesores. (3 Vol.). Barcelona, Paidós. Bielaczyc, K. & Collins A. (2001). ¿Comunidades de aprendizaje en el aula: una reconceptualización de la práctica de la enseñanza?. En: Reigeluth, C. M. (coord.) Diseño de la instrucción: teorías y modelos: un nuevo paradigma de la teoría de la instrucción. Madrid: Santillana, p. 279-304 (Aula XXI: 76-77) ISBN 84-294-6661-4. COCHRAN-SMITH, M., FEIMAN-NEMSER, S.; McINTYRE, D.J. y DEMERS, K.E.: (2008): Handbook of Research on Teacher Education. New York, Routledge. DARLING-HAMMOND, L. y BRANSFORD, J. (Eds.)(2005): Preparing teachers for a changing world. San Francisco, Jossey Bass. DARLING-HAMMOND, L. y SYKES, G. (Eds.) (1999): Teaching as a Learning Professional. Handbook of Policy and Practice . San Francisco, Jossey-Bass. Gómez, J. (2008) ¿Las comunidades de aprendizaje como proyectos de formación?. En: Armengol Asparó, C.; Gairín Sallán, J. (coords.) Estrategias de formación para el cambio organizacional. Madrid: Wolters Kluwer, p. 410-414. ISBN 978-84-7197-905-6. Harasim, L.; Hiltz, S.R.; Turoff, M. & Teles, L. (2000). Redes de aprendizaje. Barcelona: Gedisa. HARGREAVES, A. et al. (1998): International Handbook of Educational Change. Londres, Kluwer. IMBERNÓN, F. (2005) (Ed.): Vivencias de maestros y maestras. Compartir desde la práctica educativa. Barcelona, Grão. IMBERNÓN, F. (2007): 10 ideas clave. La formación permanente del profesorado. Nuevas ideas para formar en la innovación y el cambio. Barcelona, Grão. Racionero, S.; Ortega, S.; García, R.; Flecha, R. (2012). Aprendiendo contigo. Barcelona: Hipatia Editorial. ISBN: 978-84-938226-3-7. Smith, M. (2009). Jean Lave, Etienne Wenger and communities of practice. http://infed.org/mobi/jean-lave-etienne-wenger-and-communities-of-practice/ ZABALZA, M.A. (2002): La enseñanza universitaria: el escenario y sus protagonistas. Madrid, Narcea. ZABALZA, M.A. y ZABALZA, M.A. (2012): Profesores y profesión docente. Madrid, Narcea.

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías